

AWARD

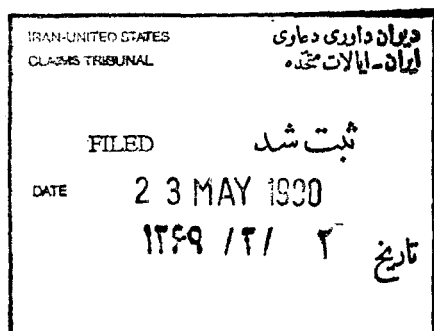
Case No. 476

Chamber Two

پرونده شماره ۴۷۶

شعبه دو

حکم شماره ۴۷۶-۲-۴۷۹

آیتل اینترشنال کورپوریشن،

خواهان،

- و -

سازمان تاعمین اجتماعی ایران،

بانک تجارت،

جمهوری اسلامی ایران،

خواندگان.

حکم

حاضران:

از جانب خواهان:

آقای جانانن آئی. بلاکمن،

آقای لارنس بی. فریدمن،

آقای جیمز ناکس،

نمایندگان خواهان،

آقای جان کوویچ،

شاهد.

از جانب خوانندگان:

آقای علی حیرانی نوبری،

نماینده رابط جمهوری اسلامی ایران،

آقای جعفر نیاکی،

مشاور حقوقی نماینده رابط،

آقای علی کمایستانی،

دستیار حقوقی نماینده رابط،

دکتر ابوالحسن محمدی،

وکیل سازمان تأمین اجتماعی،

آقای جواد بهار شانجانی،

دستیار حقوقی وکیل سازمان تأمین اجتماعی،

آقای مرتضی نصیرا،

آقای محمود داوطلب،

نمایندگان سازمان تأمین اجتماعی،

آقای محمدعلی امینی،

نماینده بانک تجارت،

آقای محمدتقی اکبرزاده،

شاهد.

سایر حاضران:

خانم لوسی اف. رید،

جانشین نماینده رابط دولت ایالات متحده آمریکا،

آقای مایکل اف. رابوین،

قائم مقام نماینده رابط ایالات متحده آمریکا.

اول. پیشگفتار

۱ - آیتل اینترنشنال کورپوریشن ("آیتل") ادعای حاضر را در تاریخ ۲۸ دیماه ۱۳۶۰ [۱۸ ژانویه ۱۹۸۲] به ثبت رساند. خوانندگان عبارتند از سازمان تأمین اجتماعی ایران ("تأمین اجتماعی")، بانک تجارت و جمهوری اسلامی ایران. سازمان تأمین اجتماعی جانشین صندوق تأمین اجتماعی ایران ("صندوق") است که سازمانی وابسته به وزارت بهداشت و بهزیستی ایران می‌باشد، و بانک تجارت، جانشین بانک ایران و خاورمیانه است. ادعا از دو فقره قرارداد ناشی شده است: (۱) قرارداد فروش سیستم و دستگاههای پیشرفته ("قرارداد فروش") بین آیتل و صندوق و (۲) قرارداد تعمیر و نگهداری بین صندوق و یک شرکت ایرانی تأسیس یافته توسط آیتل به نام آیمک انجینیرینگ سرویسز کامپنی لیمیتد ("آیمک"). آیتل خواستار صدور حکمی است دایر بر اعلام این مطلب که وی تعهدات خود را طبق قرارداد فروش ایفا کرده و لذا لازمست ضمانتنامه و نیز ضمانتنامه متقابلی که به عنوان وثیقه حسن اجرای قرارداد توسط آیتل صادر گردیده، لغو شود. آیتل همچنین خواستار اعلام این مطلب است که قرارداد تعمیر و نگهداری باید فسخ شده تلقی و ضمانتنامه ضمانتنامه متقابلی که به عنوان وثیقه حسن اجرای قرارداد توسط آیمک صادر شده، لغو گردد. بالاخره، آیتل خواستار صدور حکمی است دایر براینکه مطالبه وجه ضمانتنامه‌های متقابل در دهم دیماه ۱۳۶۰ [۳۱ دسامبر ۱۹۸۱] توسط بانک تجارت، باطل و کان لم یکن بوده است.

۲ - تأمین اجتماعی لایحه دفاعی خود را در ۲۲ آذرماه ۱۳۶۱ [۱۳ دسامبر ۱۹۸۲] به ثبت رساند و همچنین ادعای متقابلی به مبلغ /- ۲۸,۹۱۷,۰۳۱ ریال بابت حقوق بیمه اجتماعی پرداخت نشده ادعایی، به اضافه مبلغ /- ۱۵,۰۱۲,۷۵۹ ریال بابت هزینه‌های دیرکرد اقامه کرده است.

دوم. جریان رسیدگی

۳ - تأمین اجتماعی در لایحه دفاعی خود استدلال کرده است که هم قرارداد فروش و هم قرارداد تعمیر و نگهداری، حاوی قیود انتخاب مرجع رسیدگی بوده، و لذا ادعای آیتل را از حیطه صلاحیت دیوان خارج می‌سازند. دیوان داوری در تاریخ دهم بهمن ماه ۱۳۶۲ [۳۰ ژانویه ۱۹۸۴] جلسه استماعی راجع به این موضوع مقدماتی صلاحیتی برگزار کرد و سپس رأی داد که قید انتخاب مرجع رسیدگی در قرارداد تعمیر و نگهداری برای دادگاههای ایران صلاحیت انحصاری قایل شده است. بنابراین، طبق بند ۱ ماده دو بیانیه حل و فصل دعاوی، دیوان نسبت به ادعاهای آیتل تاحدودی که مبتنی بر قرارداد یاد شده باشند، صلاحیت رسیدگی ندارد. از سوی دیگر، بند ۱۳ (و) قرارداد فروش، صلاحیت دادگاههای ایران را پذیرفته، اما صلاحیت انحصاری برای آنها قایل نشده است. از اینرو، دیوان نظر داد که قید مرجع رسیدگی مزبور ادعاهای ناشی از قرارداد فروش را از حیطه صلاحیت دیوان خارج نکرده است. قرار اعدادی شماره ۴۳-۴۷۶-۲ مورخ اول تیرماه ۱۳۶۳ [۲۲ ژوئن ۱۹۸۴] در پرونده آیتل اینترنشنال کورپ و سازمان تأمین اجتماعی ایران و سایرین، (چاپ شده در 31 Iran-U.S. C.T.R. 7).

۴ - خواندگان طی مدتی که پرونده حاضر در دیوان مطرح بود، دو ادعای متقابل دیگر نیز تسلیم کردند. در ۱۷ خردادماه ۱۳۶۴ [هفتم ژوئن ۱۹۸۵] تأمین اجتماعی ادعای متقابلی بابت زیانهای متحمل ادعایی در اثر نواقص موجود در دستگاههای کامپیوتر و قصور آیتل در ایفای تعهداتش - به ویژه، تعهد نصب دستگاهها - مطرح ساخت. تأمین اجتماعی بابت هزینه اجاره دستگاه برای جایگزینی دستگاههای آیتل و نیز بابت هزینه‌های اضافی که وی نهایتاً برای راه‌اندازی دستگاههای آیتل متحمل گردید، غرامت مطالبه کرده است. آیتل ایراد گرفته است که این ادعای متقابل خارج از موعد تسلیم شده است.

۵ - در تاریخ هشتم مهرماه ۱۳۶۵ [۳۰ سپتامبر ۱۹۸۶]، بانک تجارت ادعای متقابلی علیه آیتل و کراکر نشنال بنک ("کراکر") ثبت کرد و خواستار پرداخت کل مبلغ ضمانتنامه متقابل کراکر، به اضافه خسارات ناشی از امتناع غیر قانونی ادعایی کراکر از پرداخت وجه ضمانتنامه که بانک تجارت در سال ۱۹۸۱ مطالبه کرده بود گردید. ادعای متقابل مزبور در بدو امر ادعای مستقیمی به صورت پرونده شماره ۶۱۰ بود که بانک تجارت علیه کراکر اقامه کرده بود. شعبه سه دیوان طی دستور مورخ ششم تیرماه ۱۳۶۴ [۲۷ ژوئن ۱۹۸۵] خود، پیرو رأی دیوان عمومی در پرونده الف - ۱۶، حکم شماره ۵۹۱/۵۸۲/الف ۱۶-۱۰۸ دیوان عمومی، مورخ پنجم بهمن ماه ۱۳۶۲ [۲۵ ژانویه ۱۹۸۴] (چاپ شده در 57 Iran-U.S. C.T.R. 5) پرونده شماره ۶۱۰ را مختوم اعلام کرد. دیوان در دستور خود اعلام کرد که چنانچه ادعای بانک تجارت با ادعایی در پرونده‌ای دیگر مرتبط باشد، می‌توان آنرا به عنوان ادعای متقابل در آن پرونده تسلیم کرد. دیوان خاطرنشان ساخت که برای تسلیم چنین ادعای متقابلی "رهنمود" خواهد داد، اما ضرب‌الاجلی برای تسلیم ادعای متقابل تعیین نکرد.

۶ - آیتل با استناد به اینکه ادعای متقابل بانک تجارت با تاخیر به ثبت رسیده و در آن از کراکر، که طرف دعوی نبوده به عنوان خوانده متقابل نام برده شده، به پذیرش ادعای متقابل مزبور اعتراض کرد. دیوان با صدور دستوری در تاریخ ۲۱ بهمن ماه ۱۳۶۵ [۱۰ فوریه ۱۹۸۷] ادعای متقابل مطروح علیه کراکر را به این دلیل که کراکر طرف دعوا نبوده است، غیر مجاز اعلام کرد. با این وصف، موضوع امکان پذیرش ادعای متقابل مطروح علیه آیتل به ماهیت پرونده حاضر منضم گردید. در دستور دیوان همچنین اعلام شد که مسأله امکان پذیرش ادعای متقابل سال ۱۹۸۵ سازمان تأمین اجتماعی همراه با ماهیت ادعای حاضر مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

۷ - دیوان عمومی در پرونده شماره الف - ۱۶ اعلام کرد که ادعاهای اعتبارات اسنادی انکایی بانکهای ایران می‌توانند به عنوان ادعای متقابل در پرونده‌های مطروح توسط طرف حساب امریکایی مربوط تسلیم گردند و آنگاه، بر شعب دیوان است که راجع به شمول یا عدم شمول صلاحیت دیوان نسبت به ادعای متقابل مربوط تصمیم گیرند. حکم شماره ۵۸۲/۵۹۱/الف ۱۶-۱۰۸ دیوان عمومی، ص ۲۱ (چاپ شده در ۵ Iran-U.S. C.T.R. 71-72). این رویه در مورد ضمانتنامه‌های حسن انجام کار، از قبیل ضمانتنامه‌هایی که در پرونده حاضر مورد اختلاف است نیز، قابل اعمال می‌باشد. در آن صورت، در رابطه با بموقع بودن یا نبودن ادعای متقابل بانک تجارت، ملاک عمل تاریخ لایحه دفاعی اولیه نبوده، بلکه تاریخ صدور حکم دیوان عمومی در پرونده الف-۱۶ [پنجم بهمن ماه ۱۳۶۲ / ۲۵ ژانویه ۱۹۸۴] و تاریخ مختوم اعلام کردن پرونده شماره ۶۱۰ [ششم تیرماه ۱۳۶۴ / ۲۷ ژوئن ۱۹۸۵] توسط شعبه سه می‌باشد. با این وصف، مدت ۱۵ ماهی (که از تاریخ دستور ختم دعوی توسط شعبه سه در پرونده شماره ۶۱۰ تا تسلیم ادعای متقابل توسط بانک تجارت در پرونده حاضر) سپری شده، مدت زمانی طولانی است، به ویژه از این جهت که ادعای متقابل مزبور صرفاً تکرار ادعایی است که در سال ۱۹۸۲ ثبت شده بود. البته شعبه سه نه ضرب‌الاجلی برای تسلیم ادعای متقابل تعیین و نه ظاهراً رهنمود مذکور در دستور مورخ ششم تیرماه ۱۳۶۴ [۲۷ ژوئن ۱۹۸۵] خود را ارائه کرد. به هر حال، رسیدگی به این ادعای متقابل موجب اضرار آیتل نخواهد شد، زیرا ادعای متقابل مزبور به همان موضوعهای مطروح در ادعای آیتل مربوط می‌شود. خلاصه آنکه دیوان چنین نتیجه می‌گیرد که باتوجه به اوضاع و احوالی که در اینجا وجود دارد پذیرش این ادعای متقابل دیر تسلیم شده، موجه می‌باشد. نگر بند ۳ ماده ۱۹ و تبصره ۱ (سه) ماده ۱۹ قواعد دیوان.

۸ - پذیرش ادعای متقابل تأمین اجتماعی که با تأخیر تسلیم شده، کمتر قابل توجیه است. اما از آنجا که این ادعای متقابل متجاوز از چهار سال پیش از جلسه استماع

به ثبت رسیده و طرفین به طور کامل بدان پرداخته‌اند، لذا بررسی صلاحیت دیوان و ماهیت ادعای متقابل در این مرحله از رسیدگی، موجب اضرار خواهان نخواهد شد. بنابراین، دیوان ادعای متقابل تأمین اجتماعی را که در ۱۷ خردادماه ۱۳۶۴ [هفتم ژوئن ۱۹۸۵] به ثبت رسیده، مسموع می‌داند.

۹ - جلسه استماع پرونده حاضر در تاریخ چهارم بهمن ماه ۱۳۶۸ [۲۴ ژانویه ۱۹۹۰] برگزار شد.

سوم. رویدادها

الف - قرارداد فروش

۱۰ - قرارداد فروش، قراردادی برای فروش دستگاههای کامپیوتری توسط آیتل به صندوق بود که در ۱۷ خردادماه ۱۳۵۷ [هفتم ژوئن ۱۹۷۸] به امضا رسید. آیتل متعهد شد که دستگاهها را به مرکز کامپیوتری صندوق در تهران تحویل داده و آنها را نصب کند. در قرارداد فروش، دستگاهها به عنوان دستگاههای مرحله اول یا دستگاههای مرحله دوم طبقه‌بندی شده‌اند. در هر یک از دو مرحله، سه نوع دستگاه وجود داشت: آیتل، استورج تکنالوجی کورپوریشن ("اس تی سی") و آی بی ام. اما از لحاظ آزمایش به منظور پذیرش و تقلیل میزان ضمانتنامه‌های بانکی، دستگاههای مرحله دوم آیتل، جزو دستگاههای مرحله اول تلقی می‌شد.

۱۱ - در قرارداد فروش مقرر شده بود که دستگاهها در محموله‌های جداگانه ارسال و قیمت آنها به اقساط پرداخت شود. قرار بود صندوق یک فقره اعتبارنامه اسنادی غیرقابل برگشت به مبلغ ۶،۰۶۷،۹۹۵/- دلار * به نفع آیتل افتتاح نماید و آیتل

* در این حکم، منظور از ارقام دلاری، دلار امریکاست.

بلافاصله مبلغ /- ۴۰۰،۰۰۰ دلار از محل اعتبار اسنادی برداشت کند. پس از تحویل دستگاههای مرحله اول و دستگاههای ساخت آیتل از مرحله دوم، قرار بود شرکت مزبور مبلغ /- ۳،۵۹۱،۳۸۰ دلار وصول نماید و بقیه وجه آن اعتبار اسنادی، یعنی /- ۲،۰۷۶،۶۱۵ دلار را پس از تحویل دستگاههای نوع اس تی سی از مرحله دوم دریافت کند. برای محموله نهایی، صندوق می‌بایست اعتبار اسنادی دیگری به مبلغ /- ۳۸۸،۰۸۲ دلار گشایش و آیتل کل مبلغ این اعتبار اسنادی دوم را پس از تحویل تجهیزات مرحله دوم آی بی ام دریافت می‌کرد.

۱۲ - تعهدات آیتل تنها پس از پذیرش دستگاهها [توسط خریدار] انجام شده، تلقی می‌شد. در پیوست ۶ قرارداد فروش نحوه پذیرش دستگاهها قید شده است. صندوق موظف بود پس از نصب دستگاهها، آنها را آزمایش کند و سپس در صورت رضایتبخش بودن نتیجه آزمایشها، بلافاصله گواهی پذیرشی به آیتل تسلیم نماید. در پیوست ۶، همچنین نحوه پذیرش دستگاهها بدون تکمیل موفقیت آمیز آزمایشهای مزبور پیش بینی شده بود. چنانچه آیتل دستگاهها را به فرودگاه مهرآباد تحویل می‌داد، اما "عواملی خارج از کنترل وی"، مانع تحویل یا نصب آنها در مرکز کامپیوتری صندوق می‌شد، در آنصورت ۵۰ روز پس از تاریخ ورود دستگاهها به فرودگاه مهرآباد، دستگاهها پذیرفته محسوب می‌شد. اما اگر فورس ماژور مزاحم اجرای تعهدات صندوق می‌شد و آیتل نمی‌توانست دستگاهها را تحویل داده یا نصب نماید، در آنصورت تاریخ "پذیرش مفروض" هشتاد روز پس از ورود دستگاهها به فرودگاه مهرآباد می‌بود.

۱۳ - در قرارداد فروش همچنین قید شده است که تعمیر و نگهداری دستگاهها بوسیله یک شرکت ایرانی بنام آیمک، که توسط آیتل بدین منظور تأسیس شده بود، صورت خواهد گرفت. آیمک و صندوق قراردادی منعقد ساختند که آیمک را ملزم می‌کرد دستگاههای فروخته شده توسط آیتل را تعمیر و نگهداری کند. همانطور که در بند

۳ بالا توضیح داده شد، قرارداد تعمیر و نگهداری یاد شده دیگر در پرونده حاضر موضوع اختلاف نیست.

۱۴ - طبق قرارداد فروش آیتل ملزم بود که با ترتیب گشایش ضمانتنامه‌ای توسط بانک ایران و خاورمیانه (یا یک بانک دیگر) به نفع صندوق، اجرای قرارداد را تضمین کند. در قرارداد نوسانهای مبلغ ضمانتنامه که قرار بود به موازات اجرای تعهدات طرفین تغییر کند، دقیقاً مشخص شده است. در جدول یک پیوست ۶ تغییرات مزبور به نحو زیر خلاصه شده است:

- پس از آنکه آیتل اعتبار اسنادی را دریافت کند دلار امریکا ضمانت بانکی بمبلغ ۶۱۳،۷۵۰/- تسلیم می‌شود.
- پس از وصول وجه اعتبار اسنادی ضمانت بانکی فوق به مبلغ ۲،۳۵۱،۲۵۰/- افزایش می‌یابد.
- پانزده روز پس از تحویل ماشینهای مرحله ۱ به فرودگاه مهرآباد ضمانت فوق به مبلغ ۲،۱۳۷،۵۰۰/- کاهش می‌یابد.
- پس از پذیرش ماشینهای مرحله ۱ ضمانت فوق به مبلغ ۱،۸۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.
- ۱۶۵ روز (یکصد و شصت و پنج روز) پس از تاریخ پذیرش ماشینهای مرحله ۱ ضمانت فوق به مبلغ ۱،۲۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.
- پس از پذیرش ماشینهای مرحله ۲ ضمانتنامه به مبلغ ۹۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.
- چهار ماه پس از پذیرش ماشینهای مرحله ۲ ضمانتنامه به مبلغ ۸۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.
- پنج ماه پس از پذیرش ماشینهای مرحله ۲ ضمانتنامه فوق به مبلغ ۷۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.
- شش ماه پس از پذیرش ماشینهای مرحله ۲ و پس از آن تا پنج سال از تاریخ نصب ماشینهای مرحله ۱ ضمانتنامه فوق به مبلغ ۶۰۰،۰۰۰/- کاهش می‌یابد.

بدین ترتیب، نظر به اینکه دستگاههای مرحله اول در اوت ۱۹۷۸ نصب گردید، لذا

قرار بر این بود که ضمانتنامه در اوت ۱۹۸۳ منقضی گردد.

۱۵ - در قرارداد فروش ذکر شده است که آیتل مسئول خسارات جنبی یا تبعی نخواهد بود، مگر آنکه صراحتاً در خود قرارداد فروش قید شده باشد. قرارداد همچنین مقرر می‌دارد که "تنها راه علاج" در قبال هرگونه نقض قرارداد توسط آیتل، "نقد کردن تضمین بانکی" مفتوح طبق قرارداد فروش خواهد بود.

۱۶ - صندوق موافقت کرد که "از حقوق خود نسبت به تضمین بانکی به طور معقول و کاملاً" برطبق شرایط و مقررات قرارداد استفاده نماید. در قرارداد، شرایط و مقررات مزبور با شرح و تفصیل قابل ملاحظه‌ای تعیین شده است. در صورتیکه نتیجه آزمایش دستگاههای مرحله اول رضایتبخش نمی‌بود، صندوق ملزم بود اطلاعات کتبی به آیتل تسلیم و در کار صدور مجدد دستگاهها به آیتل کمک کند. برای مطالبه وجه ضمانتنامه بانکی پس از پذیرش دستگاههای مرحله اول (یعنی پس از آنکه ضمانتنامه به ۱,۸۰۰,۰۰۰/- دلار کاهش می‌یافت)، صندوق ملزم بود مثل مورد اول، در صدور مجدد دستگاهها به آیتل کمک کند.

۱۷ - قرارداد فروش همچنین حاوی شرط جداگانه‌ای برای استرداد وجه بود: این شرط پس از آزمایش پذیرش دستگاههای مرحله دوم قابل اعمال و مستلزم تسلیم اطلاعات کتبی شش ماهه به آیتل بود. در آنصورت، چنانچه صندوق دستگاهها را برای آیتل پس می‌فرستاد، می‌توانست مبلغ ۶۰۰,۰۰۰/- دلار بقیه وجه ضمانتنامه را بابت بهای آنها پس بگیرد. بدین ترتیب، صندوق در هیچ حال نمی‌توانست بدون استرداد دستگاهها به آیتل، وجه ضمانتنامه را مطالبه کند.

ب - نحوه اجرای قرارداد توسط طرفین

۱۸ - در ابتدا همه چیز طبق برنامه پیش رفت. صندوق اولین اعتبار اسنادی را به نفع آیتل افتتاح کرد. آیتل نیز ترتیبی داد تا بانک ایران و خاورمیانه ضمانتنامه‌ای به نفع صندوق صادر کند. در این ضمانتنامه فروش، شرایط ذریبط قرارداد فروش، از جمله جدول کاهش [تدریجی] مبلغ ضمانتنامه درج شده بود. آیتل همچنین ترتیب صدور ضمانتنامه متقابلی را توسط کراکر داد که به موجب آن در صورتیکه بانک ایران و خاورمیانه ملزم به پرداخت هر مبلغی از محل ضمانتنامه فروش به صندوق می‌بود، کراکر آن مبلغ را به بانک بازپرداخت می‌کرد.

۱۹ - اولین محموله، حاوی دستگاههای مرحله اول و دستگاههای ساخت آیتل از مرحله دوم در اوت ۱۹۷۸ به تهران وارد شد. آیتل قیمت آنها را از محل اعتبار اسنادی برداشت کرد. دستگاهها به مرکز کامپیوتری صندوق تحویل شد، لکن به دلیل ضرورت اتمام کارهای مربوط به آماده کردن مرکز و تعمیر خرابی‌های جزئی وارده به دستگاهها، در نصب آنها تاخیر مختصری روی داد. آزمایش پذیرش در اواخر اوت یا اوایل سپتامبر [همان سال] آغاز گردید. این آزمایشها زیر نظر کارکنان شرکتی به نام الکترانیک دیتا سیستمز کورپوریشن ایران ("ئی دی اس")، که خدمات مشاوره‌ای کامپیوتری به صندوق ارائه می‌داد، صورت گرفت.

۲۰ - اعلام حکومت نظامی در تهران در تاریخ ۱۷ شهریورماه ۱۳۵۷ [هشتم سپتامبر ۱۹۷۸] کار آزمایش پذیرش را دچار وقفه کرد. قطع مکرر برق نیز مشکلاتی پدید آورد. با وجود این، آزمایش پذیرش ادامه یافت. طبق مدارکی که خواهان ارائه کرده، در حوالی پاییز و حداکثر در ماه نوامبر، آزمایش پذیرش دستگاهها به گونه رضایت بخشی به پایان رسید. خوانندگان دلیل و مدرکی در رد مدارک خواهان راجع به آزمایش پذیرش تسلیم نکرده‌اند. نگر بند ۴۳ زیر.

۲۱ - آقای جان ام. کوویچ، کارمند "ئی دی اس" که بر کار آزمایش دستگاهها نظارت می‌کرد، شهادت داده است که این شرکت به صندوق و وزارت بهداشت و بهزیستی توصیه کرد که گواهی پذیرشی صادر شود. علیرغم توصیه‌های مکرر، و همچنین تقاضاهای کارکنان آیتل، گواهی پذیرشی هرگز صادر نشد. طبق ادله و مدارک خواهان، دلیل این امر ظاهراً "شورش انقلاب در تهران بود. مقامات صندوق و وزارتخانه اطمینان دادند که گواهی پذیرش صادر خواهد شد، اما هیچکس حاضر نبود مسئولیت امضای گواهینامه را شخصاً به عهده گیرد.

۲۲ - اوضاع مغشوش تهران باعث شد که آیتل در دسامبر ۱۹۷۸ پرسنل خود را از ایران فرا خواند. آقای ارنست لیستر، نماینده دفتر آیتل در ایران، در تهران باقی ماند و برای کسب گواهی پذیرش و ترتیب حمل دستگاههای نوع "اس تی سی" از مرحله دوم، به ملاقاتهای خود با مقامات صندوق و وزارتخانه ادامه داد. علیرغم عدم صدور گواهی پذیرش توسط صندوق برای اولین محموله دستگاهها، آیتل مایل بود محموله دوم را به تهران ارسال دارد. اما باتوجه به اختلالات ناشی از انقلاب در ایران، آیتل می‌خواست که روش حمل و پرداخت را تغییر دهد تا اطمینان حاصل کند که پول خود را دریافت خواهد کرد. آیتل دستگاههای مرحله دوم اس تی سی را به فرودگاه اسخیپول هلند ارسال و در طول ادامه مذاکرات، آنها را در آنجا نگهداشت. پس از آنکه ترتیبات رضایت بخشی برای حمل و پرداخت به عمل آمد، آیتل دستگاههای نوع "اس تی سی" از مرحله دوم را به ایران فرستاد. طبق مدارک آیتل که مورد ایراد خوانندگان واقع نشده، دستگاهها در آوریل ۱۹۷۹ به فرودگاه مهرآباد وارد شد و آیتل قیمت آنها را از محل اعتبار اسنادی دریافت کرد. خواننده این مطلب را که دستگاهها به فرودگاه مهرآباد وارد شده باشند مورد سؤال قرار داده، اما نه مدرکی راجع به تحقیق درباره عدم تحویل دستگاههای مرحله دوم اس تی سی و نه مدرکی راجع به درخواست استرداد وجه پرداختی بابت آن دستگاهها ارائه کرده است.

۲۳ - اجرای قرارداد فروش در این نقطه باز ایستاد. نظر به اینکه پرسنل آیتل از ایران فرا خوانده شده بودند، آیتل نمی‌توانست دستگاههای نوع "اس تی سی" از مرحله دوم را در مرکز کامپیوتری صندوق نصب کند. دلیل و مدرکی حاکی از اینکه صندوق در آنزمان از آیتل خواسته باشد که کارکنان خود را باز گردانده و یا دستگاهها را نصب کند، یافت نمی‌شود. ظاهراً آزمایش پذیرشی درمورد آن دستگاهها صورت نگرفت. اعتبار اسنادی دوم هیچگاه گشوده نشد و دستگاههای مرحله دوم آی بی ام نیز هرگز به ایران ارسال نگردید.

۲۴ - از اواسط سال ۱۹۷۹ تا اوایل سال ۱۹۸۱، ظاهراً هیچ ارتباطی بین طرفین صورت نگرفت. آیتل مدعی است که به طور غیر مستقیم ظرف آن مدت اطلاع یافت که سازمان تأمین اجتماعی (جانشین صندوق) دستگاههای کامپیوتری را که آیتل به صندوق فروخته بود، مورد استفاده قرار می‌داد. آنگاه در فوریه ۱۹۸۱، آیتل "اطلاعیه"ای از تأمین اجتماعی دریافت کرد. در این اطلاعیه خاطرنشان شد که اجرای قرارداد فروش "به حالت تعلیق درآمده" و از آیتل خواسته شد که تمایل یا عدم تمایل خود را برای اجرای پاره‌ای تعهدات موضوع قرارداد فروش اعلام کند. در ۱۳ تیرماه ۱۳۶۰ [چهارم ژوئیه ۱۹۸۱]، آیتل تلکسی از یک شرکت ایرانی به نام شرکت مهندسی کاربرد و تعمیرات کامپیوتر (دیتا پراسسینگ فیلد انجینیرینگ) ("دی پی اف ئی") دریافت کرد. در این تلکس به آیتل اطلاع داده شد که "دی پی اف ئی" مسئول راه‌اندازی و تعمیر و نگهداری دستگاههای آ اس ۵ آیتل موجود در صندوق تأمین اجتماعی ایران می‌باشد و سؤال شد که آیا آیتل می‌تواند قطعات یدکی و کمک فنی ارائه نماید یا خیر.

۲۵ - آیتل در ژوئیه ۱۹۸۱ به این مراسلات پاسخ داد. در تلکسی به "دی پی اف ئی"، آیتل خواستار اطلاعات بیشتری درمورد دخالت دی پی اف ئی در این موضوع شد و همچنین نامه‌ای به تاریخ اول مردادماه ۱۳۶۰ [۲۳ ژوئیه ۱۹۸۱] به سازمان تأمین

اجتماعی فرستاد. در نامه مزبور آیتل پذیرفت که اجرای قرارداد فروش توسط هر دو طرف "به حالت تعلیق درآمده" و نسبت به "فعال کردن مجدد" قرارداد اظهار علاقه کرد. آیتل سپس آنچه را که از دیدگاه وی طی سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۷۹ رویداده بود شرح داد و نظر تأمین اجتماعی را در خصوص موضوعات مختلف، از جمله کاهش ضمانتنامه بانکی خواستار شد.

۲۶ - اختلافی نیست که مبلغ ضمانتنامه‌های بانکی طبق جدول مندرج در قرارداد فروش کاهش داده نشد. قرار بود اولین کاهش، یعنی از مبلغ /- ۲,۳۵۱,۲۵۰ دلار به /- ۲,۱۳۷,۵۰۰ دلار پانزده روز پس از ورود اولین محموله به فرودگاه مهرآباد صورت گیرد. محموله یاد شده در اوت ۱۹۷۸ وارد شد. صندوق و بانک ایران و خاورمیانه آخرالامر در تاریخ نهم آذرماه ۱۳۵۷ [۳۰ نوامبر ۱۹۷۸] با کاهش مبلغ ضمانتنامه موافقت کردند. پس از آن تاریخ، هیچ کاهش دیگری انجام نگرفت.

۲۷ - آیتل استدلال می‌کند که مبلغ ضمانتنامه‌های بانکی باید طبق قرار کاهش داده می‌شد، زیرا وی کلیه تعهدات خود را به استثنای آنچه که بر اثر فورس ماژور و یا نقض قرارداد توسط خواندگان عاجز از انجام آن بود، ایفا کرده بود. مشخصاً اینکه دستگاههای مرحله اول و دستگاههای نوع آیتل از مرحله دوم باید پذیرفته می‌شد، زیرا نتیجه آزمایشهای مربوط به پذیرش آنها رضایت بخش بود و دستگاههای مرحله دوم "اس تی سی" نیز خود بخود طبق شرایط پذیرش مندرج در قرارداد فروش پذیرفته شدند. خواندگان اظهار می‌دارند که آیتل تعهدات خود را تحت قرارداد فروش ایفا نکرد، در نتیجه، آنها ملزم به تقلیل مبلغ ضمانتنامه‌ها نبودند.

۲۸ - در اکتبر ۱۹۸۱ نمایندگان آیتل و تأمین اجتماعی برای انجام مذاکره در وین با یکدیگر ملاقات کردند ولی نتوانستند اختلافات خود را حل و فصل کنند. سپس در دهم دیماه ۱۳۶۰ [۳۱ دسامبر ۱۹۸۱] بانک تجارت مبلغ /- ۲,۸۵۱,۲۵۰ دلار از

کراکر مطالبه کرد. این مبلغ معادل کل مبلغ ضمانتنامه فروش، به اضافه ۵۰۰،۰۰۰/- دلار بابت ضمانتنامه تعمیر و نگهداری آیمک بود. بنا به اظهار آیتل، کراکر به مطالبه وجه ضمانتنامه‌های متقابل ترتیب اثر نداد، زیرا مطالبه وجه توسط بانک تجارت با ظاهر شرایط ضمانتنامه منطبق نبود. بانک تجارت پس از آنکه ظاهراً متوجه شد که این دو ضمانتنامه طبق قراردادهای فروش و تعمیر و نگهداری قابل جمع نیستند، وجه مورد مطالبه خود را به ۲،۳۵۱،۲۵۰/- دلار کاهش داد. کراکر کماکان از پرداخت وجه خودداری کرد.

چهارم. صلاحیت

۲۹ - خواندگان علاوه بر مسایل مربوط به قید انتخاب مرجع رسیدگی که به شرح مندرج در بند ۳ بالا مورد رسیدگی قرار گرفت، ایراداتی نسبت به صلاحیت دیوان درمورد ادعای آیتل مطرح ساخته‌اند. آنها اظهار می‌دارند که آیتل تابعیت امریکایی خود را ثابت نکرده است. و با این اظهار که آیتل متحمل هیچ زیان مادی نشده، استحقاق وی را به دریافت حکم اعلامی مورد سؤال قرار داده‌اند. بالاخره، سازمان تأمین اجتماعی در لایحه مورخ ۱۷ خردادماه ۱۳۶۴ [هفتم ژوئن ۱۹۸۵] خود مدعی شد که "سازمان" وابسته دولت ایران، طبق مفهوم بند ۳ ماده هفت بیانیه حل و فصل دعاوی نیست.

۳۰ - دیوان داوری بر مبنای مدارک تسلیمی آیتل متقاعد شده است که آیتل طبق مفهوم بند ۱ ماده هفت بیانیه حل و فصل دعاوی و ضوابط مندرج در دستور مورخ ۲۹ آذرماه ۱۳۶۱ [۲۰ دسامبر ۱۹۸۲] صادره در پرونده شماره ۳۶ فلکسی - ون لیسینگ اینک و جمهوری اسلامی ایران، و دستور مورخ اول بهمن ماه ۱۳۶۱ [۲۱ ژانویه ۱۹۸۳] صادره در پرونده شماره ۹۴ جنرال موتورز کورپ و جمهوری اسلامی ایران، تبعه ایالات متحده است. راجع به ایراد دوم، این مطلب محرز است که

دیوان در پرونده‌های مربوط به ضمانتنامه‌های بانکی صلاحیت صدور حکم اعلامی را دارد. برای مثال، نگر حکم شماره ۳-۱۵۹-۲۳۶، ص ۲۵ و ۳۹ مورخ ۲۷ خردادماه ۱۳۶۵ [۱۷ ژوئن ۱۹۸۶] در پرونده فورد اروسپیس اند کامیونیکیشنز کورپ. و سایرین و نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران و سایرین (چاپ شده در 11 Iran-U.S. C.T.R. 184, at 200,209). بالاخره، مدارک موجود در پرونده حاضر نشان می‌دهد که تأمین اجتماعی یک سازمان وابسته به دولت ایران است. برای مثال، در قرارداد فروش، از صندوق تأمین اجتماعی، یعنی سلف سازمان تأمین اجتماعی، به عنوان "سازمان وابسته به وزارت بهداشت و بهزیستی" نام برده شده است. مقامات وزارتخانه در مذاکرات اواخر سال ۱۹۷۸ تا اوایل سال ۱۹۷۹ راجع به صدور گواهی پذیرش و ترتیبات ارسال دستگاههای مرحله دوم "اس تی سی" شرکت داشتند.

۳۱ - دیوان داوری باید مسأله صلاحیتی دیگری را نیز که طرفین چندان بدان توجه نکرده‌اند، مورد بررسی قرار دهد و آن اینکه آیا ادعاها و ادعاهای متقابل مورد بحث، طبق الزام بند ۱ ماده دو بیانیه حل و فصل دعاوی در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] پابرجا بوده‌اند یا خیر.

۳۲ - برای اینکه ادعایی در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] "پابرجا" بوده باشد، باید طوری "تحقق" یافته باشد که در آن تاریخ قابل طرح [در یک مرجع دادرسی] می‌بود. نگر حکم شماره ۱-۸۱۴-۴۳۰، ص ۲۳، مورخ ششم مردادماه ۱۳۶۸ [۲۸ ژوئیه ۱۹۸۹] در پرونده الکترانیک سیستمز اینترنشنال، اینک و وزارت دفاع جمهوری اسلامی ایران و سایرین. اجرای قراردادی قبل از ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] می‌تواند حق لغو ضمانتنامه بانکی را به این یا آن طرف قرارداد بدهد. برای مثال، نگر پرونده فورد اروسپیس اند کامیونیکیشنز کورپ مذکور در فوق، ص ۲۵ (چاپ شده در 11 Iran-U.S. C.T.R. at 200). از سوی

دیگر، مرافعات مربوط به ضمانتنامه‌های بانکی که بعد از تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] به وجود آمده‌اند، خارج از صلاحیت دیوان می‌باشند. برای مثال نگر حکم شماره ۳-۲۶۱-۳۷۷، ص ۲۳ مورخ ۲۷ تیرماه ۱۳۶۷ [۱۸ ژوئیه ۱۹۸۸] در پرونده آوکو کورپ و صنایع هواپیمایی ایران و سایرین (چاپ شده در 19 Iran-U.S. C.T.R. 200 at 211-212) ادعا مردود شناخته شد، و حکم شماره ۳-۱۷۳-۳۷۸، ص ص ۱۲۹-۱۲۸ مورخ ۳۱ تیرماه ۱۳۶۷ [۲۲ ژوئیه ۱۹۸۸] در پرونده هیوستن کانترکتینگ کامپنی و شرکت ملی نفت ایران و سایرین (چاپ شده در 20 Iran-U.S. C.T.R. 3, at 78-79) (ادعای متقابل مردود شناخته شد).

۳۳ - آیتل در دادخواست خود تقاضا کرده است که دیوان اعلام کند که مطالبه وجه ضمانتنامه متقابل کراکر توسط بانک تجارت در تاریخ دهم دیماه ۱۳۶۰ [۳۱ دسامبر ۱۹۸۱] باطل و بلااثر بوده است. ادعای مذکور نمی‌توانسته قبل از تاریخی که مطالبه وجه عملاً صورت گرفت بوجود آمده باشد و لذا در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] پابرجا نبوده است و به همین دلیل باید مردود شناخته شود.

۳۴ - به ادعای متقابل تسلیمی بانک تجارت در هشتم مهرماه ۱۳۶۵ [۳۰ سپتامبر ۱۹۸۶] نیز ایراد صلاحیتی مشابهی وارد است. ادعاهای متقابل نیز نظیر ادعاهای باید در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] پابرجا بوده باشند تا بتوانند در قلمرو صلاحیت دیوان قرار گیرند. بانک تجارت از زیانهایی که در نتیجه امتناع کراکر از پرداخت وجه ضمانتنامه متقابل متحمل شده، شکایت کرده است. این مطالبه در تاریخ دهم دیماه ۱۳۶۰ [۳۱ دسامبر ۱۹۸۱] صورت گرفت. بنابراین، حتی اگر رأی داده می‌شد که ادعای متقابل مزبور متوجه آیتل است، باز هم آن ادعای متقابل در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] پابرجا نبوده است. لذا ادعای متقابل مزبور نیز باید مردود شناخته شود.

۳۵ - در ادعای اصلی آیتل، صدور این حکم اعلامی تقاضا شده است که ضمانتنامه‌های بانکی حسن اجرای قرارداد فروش توسط وی، می‌بایست تا پایان سال ۱۹۷۹ به میزان ۶۰۰،۰۰۰/- دلار کاهش می‌یافت و مضافاً در تاریخ نامشخصی لغو می‌شد زیرا آیتل از ادامه اجرای قرارداد معذور بوده است. کاهش ضمانتنامه‌های قرارداد فروش می‌بایست در مراحل متوالی، از تاریخ تحویل دستگاههای مرحله اول تا شش ماه پس از پذیرش دستگاههای مرحله دوم - یعنی قبل از تاریخ بیانیه‌های الجزیره صورت می‌گرفت. در این مرحله، ضمانتنامه‌ها تا انقضای نهایی آنها پنج سال بعد از نصب دستگاههای مرحله اول، یعنی بعد از تاریخ بیانیه‌های الجزیره، در سطح ۶۰۰،۰۰۰/- دلار باقی می‌ماند. بنابراین، طبق مفاد قرارداد فروش، ادعای آیتل بابت کاهش مبلغ ضمانتنامه‌های بانکی در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹] ژانویه ۱۹۸۱] پابرجا بوده است.

۳۶ - اینک این سؤال باقی می‌ماند که آیا ادعای آیتل بابت لغو کامل ضمانتنامه‌های بانکی نیز در تاریخ یاد شده، پابرجا بوده است یا خیر. شرایط قرارداد فروش نشان می‌دهد که طرفین حقوق و تعهداتی داشته‌اند که مدتها پس از انجام معاملات سالهای ۷۹-۱۹۷۸ نیز همچنان ادامه می‌یافته است، ازجمله اینکه تضمین آیتل درمورد سخت‌افزار تا سه سال بعد از تحویل ادامه می‌یافت. تأمین اجتماعی حق داشت کیفیت دستگاهها را ارتقا دهد و در هر زمانی ظرف سه سال از تاریخ قرارداد دستگاههای جدیدی را به قیمتهای تضمین شده خریداری کند. حق تأمین اجتماعی نسبت به پس گرفتن قیمت (که موکول به استرداد دستگاهها به آیتل بود) می‌بایست از محل ضمانتنامه بانکی برآورده می‌شد و ضمانتنامه به نوبه خود قرار بود پنج سال پس از نصب دستگاههای مرحله اول، یعنی در اوت ۱۹۸۳ منقضی شود. تنها وسیله جبران خسارت تأمین اجتماعی در صورت هرگونه تخلفی از ناحیه آیتل نقد کردن وجه ضمانتنامه بانکی بود. تمامی این حقوق و تعهدات از تاریخ بیانیه حل و فصل دعاوی فراتر می‌رفت. به طور خلاصه، اقدامات طرفین پس از ۲۹ دیماه

۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] می‌توانست بر ضمانتنامه‌های بانکی تأثیر بگذارد.

۳۷ - بنابراین، اگر قرارداد فروش در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] هنوز قرارداد معتبری بود، ادعای آیتل برای لغو ضمانتنامه‌های بانکی، در آن تاریخ پابرجا نبوده است. از سوی دیگر، اگر قرارداد فروش در آن تاریخ فسخ شده بود، آیتل ادعای پابرجایی برای لغو کامل ضمانتنامه‌ها، صرفنظر از شرایط قرارداد، می‌داشت. بنابراین، حل این موضوع صلاحیتی بعضاً بستگی به ماهیت ادعا دارد. آیتل استدلال نکرده، و مدارک نیز نشان نمی‌دهد که قرارداد فروش به دلیل غیرممکن شدن اجرای آن، فسخ شده است. لکن آیتل استدلال کرده است که وی به دلیل نقض قرارداد توسط خواندگان و یا فورس ماژور، از اجرای باقیمانده تعهداتش طبق قرارداد فروش معذور بوده است.

۳۸ - رفتار طرفین قویاً حکایت از آن دارد که قرارداد فروش را در آن زمان فسخ شده تلقی نمی‌کردند. گرچه آیتل بر این عقیده بود که صندوق باید هنگامی که نتیجه آزمایش پذیرش دستگاههای محموله اول در پاییز ۱۹۷۸، رضایتبخش اعلام شد، گواهی پذیرش صادر می‌کرد، با این وصف علیرغم قصور صندوق در انجام این اقدام طبق قرارداد فروش و علیرغم شرایط موجود در تهران که موجب فراخواندن کارکنان آیتل از ایران شد، آیتل به ادامه قرارداد اصرار داشت. طرفین ترتیبات فیما بین را در مورد تحویل کالا و پرداخت وجه تغییر دادند، و این امر به آیتل اجازه داد که دستگاههای مرحله دوم اس تی سی را به فرودگاه مهرآباد تحویل دهد و بقیه وجه اولین اعتبار اسنادی را برداشت کند. در این نقطه، اجرای قرارداد توسط طرفین متوقف شد. آیتل درخواست کرد که مبلغ ضمانتنامه‌های بانکی طبق جدول مندرج در قرارداد فروش کاهش یابد، اما هیچ اقدامی حاکی از آن که وی قرارداد فروش را فسخ شده می‌دانسته صورت نداد. بر عکس، در ژوئیه ۱۹۸۱ آیتل و تأمین اجتماعی توافق نظر داشتند که قرارداد فروش به حالت "تعلیق" درآمده، و آیتل به

مدت کوتاهی امیدوار شد که قرارداد "از نو فعال گردد". دیوان داوری بر این نظر است که قرارداد فروش در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] هنوز معتبر بوده است.

۳۹ - آخرین بخش ضمانتنامه‌های بانکی به مبلغ ۶۰۰،۰۰۰/- دلار، بابت تضمین حسن اجرای بقیه تعهدات آیتل بود. بنابراین آیتل در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] ادعای پابرجایی بابت لغو کامل ضمانتنامه‌ها نداشته و لذا آن ادعا باید به دلیل فقد صلاحیت رد شود.

پنجم. ماهیت دعوا

الف - ادعای آیتل

۴۰ - همانطور که در بند ۱۴ بالا به تفصیل نشان داده شد، قرار بر این بود که میزان ضمانتنامه‌های بانکی به موازات اجرای قرارداد فروش تغییر یابد. گشایش و وصول وجه اولین اعتبار اسنادی، میزان اولیه ضمانتنامه‌ها را مشخص می‌کرد. با تحویل دستگاههای مرحله اول و دستگاههای نوع آیتل از مرحله دوم، اولین کاهش در مبلغ ضمانتنامه‌ها می‌بایستی صورت می‌گرفت. (کاهش مزبور عملاً با تاخیر به وقوع پیوست). پس از آن، قرارداد فروش کاهش میزان ضمانتنامه‌ها را به پذیرش دستگاههای مرحله اول یا مرحله دوم و سرانجام، صرفاً به گذشت زمان منوط و موکول کرد. بدینسان، تنها موضوعی که در اینجا باید تعیین شود اینست که آیا دستگاهها پذیرفته شدند یا خیر.

۴۱ - آیتل مدعی است که نتیجه آزمایش اولین محموله حاوی دستگاههای مرحله اول و دستگاههای نوع آیتل از مرحله دوم، رضایتبخش بود و لذا گواهی پذیرش آنها

می‌بایستی تا نوامبر ۱۹۷۸ صادر می‌شد. وی همچنین ادعا می‌کند که محموله دوم حاوی دستگاههای نوع اس تی سی مرحله دوم در تاریخ ۱۳ فروردین ماه ۱۳۵۸ [دوم آوریل ۱۹۷۹] به فرودگاه مهرآباد تحویل شد و به دلیل وجود شرایط فورس ماژور، هشتاد روز بعد، واجد شرط "پذیرش مفروض" گردید. آیتل مدارک حمل و اسناد بانکی در تأیید ادعای خود تسلیم و نیز شهادتنامه‌هایی از کارکنان و نمایندگانی که قرارداد فروش را منعقد و دستگاههای مرحله اول و دستگاههای آیتل مرحله دوم را نصب و آزمایش کردند، ارائه کرده است. کارمند ئی دی اس که بر آزمایش پذیرش نظارت کرده بود نیز شهادتنامه‌ای ارائه و در جلسه استماع نیز شهادت داده است.

۴۲ - تأمین اجتماعی در برابر ادعای آیتل انکار می‌کند که شرایط فورس ماژور در تهران حاکم بوده و یا حداقل برای مدتی طولانی ادامه داشته است. تأمین اجتماعی همچنین منکر آنست که دستگاههای آیتل واقعا "نصب شده بود، و مدعی است که نامه مورخ اول مردادماه ۱۳۶۰ [۲۳ ژوئیه ۱۹۸۱] آیتل ادعاهای خود وی را درمورد تحویل و نصب نفی می‌کند. بدینسان، خواندگان منکر آنند که آیتل استحقاق گواهی پذیرش یا "پذیرش مفروض" بابت هر یک از دستگاهها را داشته باشد. آنان همچنین اظهار می‌دارند که اختیار بدون قید و شرطی داشته‌اند که وجه ضمانتنامه‌های بانکی را مطالبه کنند.

۴۳ - خواندگان سوگندنامه‌ها و شهادتنامه‌هایی ارائه کرده‌اند. برای مثال، آقای مرتضی نصیرا، نماینده تأمین اجتماعی، در شهادتنامه خود مدعی شده است که آیتل دستگاهها را "به طور کامل نصب نکرد". با این وصف، هیچیک از کسانی که به نفع خواندگان شهادت و مدرک داده‌اند، شخصا از تحویل، نصب یا آزمایش دستگاههای مرحله اول و دستگاههای آیتل مرحله دوم در سال ۱۹۷۸ آگاهی نداشته‌اند. فقط یک نفر به نام آقای سید ابوترابی مدعی است که دستگاههای آیتل را قبل از سال

۱۹۸۱ دیده است. آقای ابوترابی شرح بازدیدی از مرکز کامپیوتری در "اوایل سال ۱۹۷۹" داده است که طی آن مشاهده کرده بود که برخی دستگاهها هنوز نصب نشده بودند. وی اسامی و تعداد پاره‌ای از این دستگاهها را ارائه کرده است. با این وصف، مقایسه فهرست دستگاهها در قرارداد فروش و صورتحسابهای حمل نشان می‌دهد که تجهیزات و لوازمی که آقای ابوترابی مشاهده کرده احتمالاً دستگاههای "اس تی سی" مرحله دوم بوده که بنا به اظهار آیتل به فرودگاه مهرآباد تحویل گردید، اما به دلیل فورس مازور نصب آن میسر نشد. بنابراین، دلایل و مدارک آیتل راجع به آزمایش پذیرش دستگاههای مرحله اول و دستگاههای مرحله دوم آیتل اساساً بلامعارض است.

۴۴ - در جلسه استماع مورخ چهارم بهمن ماه ۱۳۶۸ [۲۴ ژانویه ۱۹۹۰]، خوانندگان دفاع جدیدی مطرح ساختند. آنان مدعی شده‌اند که ارقام مندرج در صورتحسابهای حمل با مبالغ اعتبار اسنادی مغایرت دارد و ادعا کرده‌اند که مغایرت‌های موجود در اسناد و مدارک حاکی از آنست که احتمالاً پاره‌ای از دستگاهها درواقع به تهران تحویل نشده است. براین اساس، آنان استدلال کرده‌اند که ضمانتنامه‌های بانکی باید در سطحی نگهداشته شود که این مغایرت‌ها را جبران کند. خوانندگان ادعا کرده‌اند که نامه مورخ پنجم بهمن ماه ۱۳۵۷ [۲۵ ژانویه ۱۹۷۹] آیتل به بنک آو امریکا موعد این دفاع جدید است. در آن نامه، آیتل از بنک آو امریکا خواست که اعتبار اسنادی را پرداخت کند و در عوض آیتل وعده داد که "علیرغم هرگونه مغایرت در اسناد همراه [اعتبارنامه]" هرگونه زیان احتمالی بانک را جبران کند.

۴۵ - دیوان داوری استدلالات جدید خوانندگان را موجه و قانع کننده نمی‌یابد. طرفین معامله را طوری سامان داده بودند که حقوق و منافع آنان - یعنی منافع صندوق در دریافت دستگاهها و منافع آیتل در دریافت قیمت - حفظ شود و هنگامی که اغتشاشات ایام انقلاب این منافع را به خطر انداخت، طرفین شرایط پرداخت و تحویل

را تغییر دادند تا ارسال محموله دوم امکان پذیر گردد. چنانچه اسناد و مدارک اشکال می‌داشت، غیر محتمل بود که بانکهای ذیربط به آیتل پولی پرداخت کنند. چنانچه آیتل وجهی بیش از آنچه مستحق بود برداشت می‌کرد و یا دستگاههایی را که وعده داده بود تحویل نمی‌داد، محتملاً صندوق متوجه مغایرت می‌شد و شکایت می‌کرد. با این وصف، هیچ مدرکی حاکی از اینکه صندوق در سالهای ۷۹-۱۹۷۸ یا بعد از آن شکایتی کرده باشد، در دست نیست و خوانندگان توضیح یا دلیلی ارائه نداده‌اند که چرا تا جلسه استماع - یعنی هشت سال پس از ثبت دادخواست - صبر کرده‌اند تا برای اولین بار ادعا کنند که پاره‌ای از دستگاههایی که پول آنها پرداخت شده، احتمالاً تحویل نگردیده است.

۴۶ - دیوان داوری نتیجه می‌گیرد که دستگاههای مرحله اول و دستگاههای آیتل مرحله دوم در اوت ۱۹۷۸ در مرکز کامپیوتری صندوق تحویل و نصب گردیده است. استدلال خوانندگان مبنی بر اینکه آیتل در نامه مورخ اول مردادماه ۱۳۶۰ [۲۳ ژوئیه ۱۹۸۱] خود اذعان کرد که تجهیزات نصب نشده، نادیده گرفتن شرایط قرارداد فروش است که در آن، دستگاههای آیتل مرحله دوم از پاره‌ای جهات، جزو مرحله اول قلمداد شده است. بنگرید به: بند ۱۰ بالا. آیتل همچنین اظهار می‌دارد که بسیاری از کارکنانش در فاصله سالهای ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۱ جایگزین شدند و کسانی که نامه ماه ژوئیه ۱۹۸۱ را نوشتند کاملاً با واقعیات آشنایی نداشتند. به هر تقدیر، رویدادهای سپتامبر ۱۹۷۸ در تهران آزمایش پذیرش را دچار وقفه کرد، اما مانع آن نشد. کارکنان ئی دی اس که بر آزمایش دستگاهها نظارت می‌کردند توصیه کردند که گواهی پذیرشی صادر گردد. دیوان داوری بر این نظر است که دستگاهها می‌بایست پذیرفته می‌شد و صندوق دلیل معتبری طبق قرارداد فروش نداشت که از صدور گواهی پذیرش امتناع کند.

۴۷ - پذیرش دستگاههای مرحله اول و دستگاههای آیتل مرحله دوم می‌باید تا نوامبر

۱۹۷۸ صورت می‌گرفت و این امر به نوبه خود می‌بایست بلافاصله میزان ضمانتنامه‌های بانکی را به مبلغ ۱،۸۰۰،۰۰۰/- دلار کاهش می‌داد. کاهش دیگری می‌بایست ۱۶۵ روز بعد خود بخود صورت می‌گرفت، بدین معنی که تا اواسط ماه مه سال ۱۹۷۹، ضمانتنامه‌های بانکی می‌بایست به مبلغ ۱،۲۰۰،۰۰۰/- دلار تقلیل می‌یافت.

۴۸ - اوضاع و احوال حاکم در تهران تا اواخر سال ۱۹۷۸، آیتل را ناگزیر ساخت که کارکنان خود را از ایران فراخواند. این شرایط فورس مازور تا اواخر بهار سال ۱۹۷۹ ادامه یافت. آیتل توانست دستگاههای مرحله دوم اس تی سی را به ایران ارسال نماید، و ادله و مدارک که مورد معارضه خواندگان واقع نشده حاکی است که این دستگاهها در ۱۳ فروردین ماه ۱۳۵۸ [دوم آوریل ۱۹۷۹] به فرودگاه مهرآباد وارد شد. با این وصف، آیتل به دلایلی خارج از اختیار وی، نتوانست دستگاهها را به مرکز کامپیوتری صندوق تحویل داده و آنها را نصب کند. این وضعیت با الزامات قرارداد فروش درمورد "پذیرش مفروض" منطبق بوده است. نگر بند ۱۲ بالا. نظر به اینکه شرایط فورس مازور مزاحم ایفای تعهدات صندوق شده بود، لذا "پذیرش مفروض" دستگاههای مرحله دوم اس تی سی هشتاد روز پس از ورود آنها به فرودگاه مهرآباد، یعنی در ۳۱ خردادماه ۱۳۵۸ [۲۱ ژوئن ۱۹۷۹] محقق شده است.

۴۹ - دیوان داوری توصیف بعدی طرفین را از اوضاع بعد از آوریل ۱۹۷۹ می‌پذیرد. یعنی آنکه قرارداد فروش به "حال تعلیق" درآمد. هیچیک از طرفین اقدامی برای فسخ قرارداد یا اینکه طرف دیگر را ناقض قرارداد اعلام کند صورت نداد. حقوق و تعهدات آنان تحت قرارداد فروش، همچنان به قوت خود باقی بود و امکان ترتیب حمل آخرین محموله دستگاهها هنوز وجود داشت، اما هرگز دستوری از آن بابت داده نشد. تحت این اوضاع و احوال، دیوان داوری چنین نتیجه می‌گیرد که پذیرش

مفروض دستگاههای مرحله دوم اس تی سی با الزامات قرارداد فروش راجع به پذیرش دستگاههای مرحله دوم منطبق بوده است. براین اساس، مبلغ ضمانتنامه‌های بانکی می‌بایست در تاریخ ۳۱ خردادماه ۱۳۵۸ [۲۱ ژوئن ۱۹۷۹] به رقم ۹۰۰،۰۰۰/- دلار کاهش می‌یافت. سه فقره کاهش بعدی، چهار، پنج و شش ماه بعد از پذیرش تجهیزات مرحله دوم خود بخود به وقوع می‌پیوست. در نتیجه، میزان ضمانتنامه‌های بانکی می‌بایست در دسامبر ۱۹۷۹ به رقم ۶۰۰،۰۰۰/- دلار تقلیل داده می‌شد.

۵۰ - ضمانتنامه‌های بانکی باید تا پنج سال پس از تاریخ نصب دستگاههای مرحله اول - یعنی تا اوت ۱۹۸۳ - در سطح ۶۰۰،۰۰۰/- دلار باقی می‌ماند. برای مطالبه وجه ضمانتنامه فروش، هنگامی که میزان آن ۶۰۰،۰۰۰/- دلار بود، صندوق می‌توانست یا در صدور مجدد دستگاهها مساعدت کند (بند ۱۶ بالا) و یا دستگاهها را به آیتل برگشت داده، ۶۰۰،۰۰۰/- دلار عوض آنرا دریافت نماید (بند ۱۷ بالا). بدین ترتیب، در ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] ضمانتنامه فروش و ضمانتنامه متقابل کراکر می‌بایست در سطح ۶۰۰،۰۰۰/- دلار می‌بود و خوانندگان چنانچه می‌خواستند وجه ضمانتنامه بانکی را مطالبه کنند، کماکان تابع شرایط قرارداد فروش می‌بودند.

ب - ادعاهای متقابل تأمین اجتماعی

۵۱ - تأمین اجتماعی ادعای متقابلی به مبلغ ۲۸،۹۱۷،۰۳۱/- ریال بابت حقوق بیمه اجتماعی پرداخت نشده، به اضافه مبلغ ۱۵،۰۱۲،۷۵۹/- ریال بابت هزینه دیرکرد تسلیم کرده است. همانطور که در پرونده‌های پیشین مطروح در این دیوان [نظر داده شده] "تعهد ادعایی پرداخت حق بیمه اجتماعی در این مورد، نه به وسیله قراردادی که موضوع ادعاست، بلکه به موجب قانون ذریبط بیمه‌های اجتماعی ایران

وضع گردیده است". حکم شماره ۱-۵۹-۱۹۱، ص ۴۰ مورخ سوم مهرماه ۱۳۶۴ [۲۵ سپتامبر ۱۹۸۵] در پرونده کوشتک، اینک و وزارت دفاع ملی جمهوری اسلامی ایران، (چاپ شده در 107,135 Iran-U.S. C.T.R. 9) . تنها وجه تمایز این ادعای متقابل آنست که تأمین اجتماعی دخالت مستقیم تری در این ادعا دارد تا موردی که صرفاً "حقوق بیمه اجتماعی را مطالبه می کند. با این وصف، نقش آن به عنوان طرف قرارداد فروش، و لذا به عنوان خواننده ادعای آیتل، ماهیت ادعای متقابل حاضر بابت حقوق بیمه اجتماعی را تغییر نمی دهد. ادعای متقابل مزبور درست همان ادعای متقابلی است که از اجرای قانون ناشی می شود و نه از قرارداد فروش. بنابراین، ادعای متقابل باید مردود شناخته شود.

۵۲ - ادعای متقابلی که تأمین اجتماعی در سال ۱۹۸۵ به ثبت رساند، در قلمرو صلاحیت دیوان است. تأمین اجتماعی مدعی است که بر اثر نواقص موجود در دستگاهها و قصور آیتل در ایفای تعهد خود نسبت به نصب دستگاهها متحمل زیان شده است. این زیانها شامل هزینه اجاره کامپیوترهای دیگر به جای دستگاههای عاطل و غیر فعال آیتل و وجوه پرداختی به "دی پی اف ئی" برای راه اندازی دستگاههای آیتل در سال ۱۹۸۱ بوده است. تأمین اجتماعی برای اینکه نشان دهد اقلام مختلفی از دستگاهها در سال ۱۹۸۱ مفقود و یا معیوب بوده، مدارک و سوگندنامه ها و نیز شهادتنامه ای از یک نفر شاهد ارائه کرده است.

۵۳ - آیتل توضیحات قابل قبولی ارائه کرده است راجع به اینکه چرا دستگاههای کامپیوتری هنگامی که تأمین اجتماعی در سال ۱۹۸۱ در صدد راه انداختن آنها برآمد، احتمالاً "بدرستی کار نمی کردند. برای مثال، اگر دستگاهها در محیط پر گرد و غباری باقی می ماند، احتمال داشت که درست کار نکنند. با این وصف، ضرورتی ندارد که دیوان راجع به این مسأله تصمیم گیرد که آیا دستگاهها در سال ۱۹۸۱ درست کار می کردند یا خیر و اگر درست کار نمی کردند، علت آن چه بود. ادعای متقابل مزبور تا آنجا که به مطالبه خسارت بابت اقدامات یا ترک فعل آیتل بعد از

تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] مربوط می‌شود، در آن تاریخ پابرجا نبوده و لذا در صلاحیت دیوان نیست. راجع به غرامت مورد مطالبه بابت خساراتی که قبلاً به دستگاهها وارد شده بوده، روشن است که آیتل را نمی‌توان بابت آنچه که در فاصله سالهای ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۱ احتمالاً بر سر دستگاهها آمده، مسئول دانست. علاوه براین، قسمت اعظم خواسته تأمین اجتماعی در ادعای متقابل حاضر، خسارات تبعی است. طبق بند ۱۳ (الف) قرارداد فروش، آیتل مسئول خسارات تبعی نبوده است. بالاخره، در قرارداد فروش مقرر شده است که "تنها راه علاج" تأمین اجتماعی بابت هرگونه نقض قرارداد توسط آیتل، "نقد کردن ضمانتنامه بانکی" است. بنابراین، هم به دلایل صلاحیتی و هم به دلایل ماهوی، ادعای متقابل حاضر باید رد شود.

هشتم. هزینه‌ها

۵۴ - هر یک از طرفین باید هزینه‌های داوری مربوط به خود را تقبل کند.

هفتم. حکم

۵۵ - بنا به دلایل پیشگفته،

دیوان به شرح زیر حکم صادر می‌کند:

الف - مبلغ ضمانتنامه فروش صادره توسط بانک ایران و خاورمیانه، سلف بانک تجارت، به عنوان وثیقه قرارداد فروش "ادونسد سیستم اند ایکوئیمنت" بین آیتل اینترنشنال کورپ و صندوق تأمین اجتماعی ایران و همچنین ضمانتنامه متقابل صادره توسط کراکر نشنال بنک، باید بر طبق شرایط قرارداد فروش به ۶۰۰،۰۰۰/- دلار تقلیل داده می‌شود. از اینرو، طرفین باید این کاهش مبلغ را بپذیرند و اقدامی مغایر با آن و یا قرارداد فروش به عمل نیاورند.

ب. - تقاضای آیتل برای صدور حکم اعلامی راجع به مطالبه وجه ضمانتنامه متقابل کراکر در تاریخ دهم دیماه ۱۳۶۰ [۳۱ دسامبر ۱۹۸۱] توسط بانک تجارت، به دلیل فقد صلاحیت رد می شود.

ج - ادعای متقابل مطروح توسط بانک تجارت بر مبنای ضمانتنامه بانکی، به دلیل فقد صلاحیت مردود شناخته می شود.

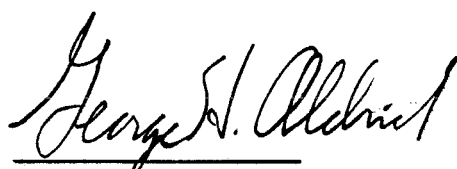
د - ادعای متقابل تأمین اجتماعی بابت حقوق بیمه اجتماعی و هزینه های دیرکرد، به دلیل فقد صلاحیت مردود شمرده می شود.

ه - ادعای متقابل تأمین اجتماعی برای خسارات ناشی از قرارداد فروش، بعضاً به دلیل فقد صلاحیت و بعضاً "در ماهیت رد می شود".

و - هر یک از طرفین باید هزینه های داوری مربوط به خود را تقبل کند.

لايه، به تاريخ ۱۳۶۹ / ۲ / ۲۰ برابر با ۱۹۹۶ / ۵ / ۲۳

روبرت بریئر
رئیس شعبه دو

جرج اچ. آلدریچ

سید خلیل خلیلیان